

комунікативно-рефлексивний компоненти [5]. М. Козуб зазначає, що модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в школі включає в себе фізичний, мотиваційний, когнітивний, практичний і рефлексивний компоненти, ступінь сформованості яких визначає здоров'язбережувальний характер і логіку організації та здійснення педагогічної діяльності, потреба та спрямованість професійно-особистісного зростання майбутнього вчителя фізичної культури [6]. Є. Жуковський виділяє такі структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів: мотиваційний, гностичний, діяльнісний, рефлексивний [4]. П. Джуринський у своєму дослідженні виділяє наступні компонентами готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності: *мотиваційний* (орієнтовно-ціннісний критерій), *когнітивний* (гносеологічний критерій); *діяльнісний* (організаційний критерій); *оздоровчий* (оздоровчо-поведінковий критерій); *рефлексивний* (оцінно-результативний критерій) [3].

Проаналізувавши ряд поглядів дослідників [1-11] щодо складових компонентів готовності до здоров'язбережувальної діяльності, можна зробити висновок, що всім притаманні мотивація до діяльності, знання про неї і практичне її виконання. Отже, готовність майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності ми розглядаємо як систему, яка інтегрує в собі *мотиваційний* (потреба у збереженні здоров'я учнів, в орієнтації учнів на здоровий спосіб життя, використання технологій збереження здоров'я в навчальній і поза навчальній діяльності, настанова на ціннісне ставлення до власної здоров'язбережувальної діяльності; наявність позитивної мотивації; прагнення до успіху у цій діяльності), *когнітивний* (наявність фізкультурно-оздоровчих, педагогічних, валеологічних, управлінських знань, умінь), *практично-діяльнісний* (вміння планувати і проектувати здоров'язбережувальну діяльність, уміння надавати профілактичну і корекційно-оздоровчу допомогу;) та *рефлексивний* (вміння здійснювати моніторинг власного здоров'я і здоров'я учнів, підготовленості, рухової функції, вміння організовувати та проводити здоров'язбережувальну діяльність, коригувати її, уміння визначати й оцінювати досягнуті результати) компоненти, які тісно взаємопов'язані і взаємозумовлені.

ВИСНОВКИ

Здійснений аналіз психолого-педагогічної літератури дає змогу визначити готовність майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності як результат професійної підготовки; як інтегративне утворення особистості, що визначає її спрямованість на збереження і розвиток здоров'я учасників педагогічного процесу і включає такі структурні компоненти: мотиваційний, когнітивний, практично-діяльнісний і рефлексивний.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ полягають у розробці та обґрунтуванні критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувальної діяльності учнів.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Белікова Н.О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Наталія Олександрівна Белікова. – К., 2012. – 45 с.
- 2.Гаркуша С.В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретичний та методичний аспекти. Монографія / С.В. Гаркуша. – Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. – 392 с.
- 3.Джуринський П.Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності: дисс. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Джуринський Петро Борисович. – Одеса, 2013. – 462 с.
- 4.Козуб М.В. Формирование профессиональной готовности будущих учителей физической культуры к осуществлению здоровьесберегающей деятельности в школе : автореф. дисс. ... кандидата педагогических наук : 13.00.08. – Елец, 2007. – 21 с.
- 5.Nosko M.O. Formation healthy way of life: study guide / M.O. Nosko, S.V. Gryshchenko, Y.M. Nosko. – K.: "Lesya MP", 2013. – 160 p.
- 6.Potashnyuk I. Theoretical and methodological bases of application on health preservation of technology training learners in general education establishments: dis. .... doctor of sciences: 13.00.02 / Potashnyuk Irina. – K., 2012. – 507 p.
- 7.Vil'chkovs'kyu E. S. Profesiynna spryamovanist' pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannya / E. S. Vil'chkovs'kyu // Rozvytok pedahohichnoyi i psykholohichnoyi nauk v Ukraini 1992-2002 : zb. nauk. prats' do 10-richchya APN Ukrainy. – Kh. : OVS, 2002. – S. 301-309. (Ukr.)
8. Kon'kova R. V. Teorija i praktika formirovanija professional'noj gotovnosti uchitelja fizicheskoj kul'tury : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : [spec.] 13.00.04 «Teorija i metodika fizicheskogo vospitaniya, sportivnoj trenirovki, ozdorovitel'noj i adaptivnoj fizicheskoj kul'tury» / R. V. Kon'kova. – Stavropol', 2000. – 22 s. (Rus.)

УДК 37.037

Ячнюк Юрій

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки м. Луцьк

Технологія формування рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом

У статті проаналізовано та узагальнено сучасні наукові положення щодо сутності й структури технологій формування рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом. Завданням дослідження було узагальнити сучасні наукові положення щодо сутності технологій формування рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом. В навчанні гандболу велике значення відводиться попередньому контролю стану здоров'я та рівня фізичної підготовленості та прогнозуванню рівня навчальних досягнень. Технологія навчання гандболу повинна викликати стійку мотивацію до навчання; навчати діалогічно, тобто в співпраці з студентами; навчати діагностично (постійне спостереження за

навчанням, корекція, стимулювання); забезпечувати варіативність структури навчання; навчати у відповідному темпі, використовувати оптимальні засоби й способи; навчати студентів на рівні їх фактичних здібностей; формувати здатність у студентів до рефлексії та оцінювання свого прогресу; стимулювати ініціативу студентів. Важливим є формування у студентів розуміння мети, корисності занять фізичними вправами, усвідомлення життєвої потреби в них та стимулювання мотивів у цій діяльності. Структура технології формування рухових умінь на навичок студентів у процесі занять гандболом має складатися із таких етапів: загальні цілі та зміст навчання, навчальні цілі, навчання, оцінка, виправлення й корекція.

Ключові слова: технологія навчання, гандбол, студенти, рухові уміння, рухові навички.

Ячнюк Юрій. Технологія формування двигательних умінь і навиків студентів в процесі занять гандболом. В статті проаналізовані та обобщені сучасні наукові положення про сутність і структуру технологій формування двигательних умінь і навиків студентів в процесі занять гандболом. Задачею дослідження було обобщити сучасні наукові положення про сутність технологій формування двигательних умінь і навиків студентів в процесі занять гандболом. В навчанні гандболу велике значення відводиться попередньому контролю стану здоров'я і рівня фізичної підготовленості і прогнозуванню рівня навчальних досягнень. Технологія навчання гандболу повинна викликати стійку мотивацію до навчання; навчати діалогічно, тобто в співпраці зі студентами; навчати діагностично (постійне спостереження за навчанням, корекція, стимулювання); забезпечувати варіативність структури навчання; навчати в відповідному темпі, використовувати оптимальні засоби і способи; навчати студентів на рівні їх фактичних здібностей; формувати здатність студентів до рефлексії і оцінки свого прогресу; стимулювати ініціативу студентів. Важливо сформувати у студентів розуміння мети, корисності занять фізичними вправами, усвідомлення життєвої потреби в них і стимулювання мотивів в цій діяльності. Структура технології формування двигательних умінь і навиків студентів в процесі занять гандболом повинна складатися з наступних етапів: загальні цілі і зміст навчання, навчальні цілі, навчання, оцінка, виправлення і корекція.

Ключевые слова: технология обучения, гандбол, студенты, двигательные умения, двигательные навыки.

Yachniuk Yuriy. Technology of formation of motor skills and abilities among students in the process of handball practicing. In the article it was analyzed and generalized the modern scientific principles concerning the notions and the structure of technologies of formation of motor skills and abilities among students in the process of handball practicing. The task of the research was to generalize the modern scientific principles concerning the notion of technologies of formation of motor skills and abilities of students in the process of handball practicing. In the studying of handball great meaning is paid to previous control of health condition and level of physical preparedness and prognosis of studying achievements. Technology of handball studying must induce motivation for studying; to study in a dialogic way, it means in cooperation with students; to study in a diagnostic way (constant observation of studying, correction, stimulation); to ensure variability of the structure of studying; to teach in corresponding tempo by means of using of optimal means and methods; to teach students on the level of their practical abilities; to form ability to reflexion and evaluation of their progress among students; to stimulate students' initiative. It is important to form understanding of the aim, usefulness of physical exercises practicing, awareness of life necessity in physical exercises and stimulating of motives in this activity among students. The structure of the formation technology of motor skills and abilities of students in the process of handball practicing must consist of the following stages: general aims and content of studying, educational aims, studying, estimation, correction and amendment.

Key words: studying technology, handball, students, motor skills, motor abilities.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвою ознакою сучасних процесів у сфері навчання є їх технологізація – неухильне дотримання змісту й послідовності етапів запровадження нововведень. Оптимізація навчально-виховного процесу зумовлює появу нових та вдосконалення використовуваних педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості [1]. Аналіз літератури показує значний інтерес науковців до означеної проблеми. Багато досліджень присвячено питанню спортивного тренування та навчання гандболу студентів вищих навчальних закладів [2; 3; 4; 5]. Водночас, незважаючи на широкий спектр досліджень, інтенсивний розвиток гандболу й наявність висококваліфікованих і досвідчених фахівців із гандболу, сьогодні недостатньо вивчена проблема розробки та запровадження технологій формування рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом. А відтак проблемними залишаються стратегічні питання кількості технологічних етапів, ступені та складності технологічності, гнучкості та мобільності технології. Зважаючи на великий інтерес студентів до занять спортивними іграми, зокрема гандболом, однією із ключових проблем є розробка сучасних педагогічних технологій, які б гарантували досягнення певного рівня навчання, були ефективними за результатами, оптимальними щодо термінів запровадження, витрат сил і засобів. Вирішення цієї проблеми дасть змогу вдосконалити алгоритм процесу навчання гандболу студентів вищих навчальних закладів. Усе це зумовлює актуальність та доцільність наших досліджень.

Мета роботи – обґрунтувати технологію формування рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом.

Завдання роботи – узагальнити сучасні наукові положення щодо сутності технологій формування рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом.

Виклад основного матеріалу дослідження. У педагогіці є багато визначень технології навчання. Але спільне для всіх них – спрямування технології на підвищення ефективності навчального процесу через його розроблення та деталізацію інструментальних процесів, що гарантує досягнення запланованих результатів навчання [1]. Існує загальноприйняте уявлення про технологію як конструювання навчального процесу за певною схемою (рис. 1), яка відображає ознаки, притаманні й традиційній організації навчального процесу: упорядкованість процесу навчання, мети й оцінювання результатів [1].

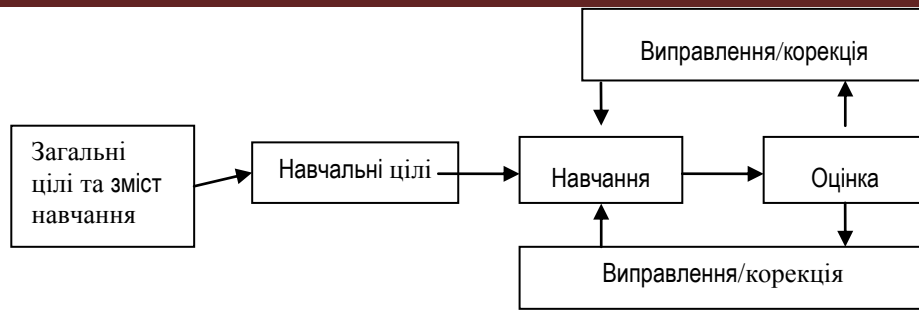

Рис. 1. Структура технології навчання

Технологія навчання моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах відповідного навчального предмета. Вона за багатьма параметрами є наближеною до окремої методики та охоплює зміст, форми, методи навчання. У структурі технології навчання виокремлюють підрівні: кількість технологічних етапів; ступінь технологічності; гнучкість і мобільність технології [1].

Педагогічна технологія має специфічні ознаки, які її вирізняють як феномен. До таких ознак належать [1]:

- концептуальність (передбачає опору технології на конкретну наукову концепцію або систему знань);
- діагностичне визначення цілей і результативності (полягає в гарантованому досягненні цілей, ефективних результатів за оптимальних затрат для досягнення певного стандарту навчання);
- економічність (виражає якість, яка забезпечує резерв навчального часу, оптимізацію праці викладача і досягнення запланованих результатів у найстисліші терміни);
- алгоритмічність, проєктованість, цілісність, керованість (передбачає легке відтворення конкретної технології будь-яким викладачем у будь-якому навчальному закладі). Кожен етап і прийом роботи повинен обумовлюватися математично точно і передбачати можливість заміни іншим. Керованість пов'язана з можливістю чіткого визначення мети, планування, проєктування педагогічного процесу, поетапної діагностики;
- коригованість (можливість постійного оперативного зв'язку, послідовно орієнтованого на чітко визначені цілі). У цьому плані ознаки коригованості, діагностичного визначення мети і результативності тісно взаємопов'язані і доповнюють одна одну. Система контролю та оцінювання розвитку має забезпечувати щоденну фіксацію динаміки зміни стану навичок, знань, тобто кожна дія викладача повинна обумовлюватися точною діагностикою стану об'єкта;

- візуалізація (передбачає використання аудіовізуальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників);
- декомпозиція педагогічного процесу на взаємопов'язані етапи (чим відповіднішим є опис етапу педагогічної технології реальному стану навчального процесу, тим вища ймовірність досягнення успіху при її розробленні і реалізації);
- координованість і поетапність дій, спрямованих на досягнення запланованого результату (послідовність і порядок виконання дій повинні базуватися на внутрішній логіці навчального процесу);
- однозначність виконання передбачених процедур (необхідна умова досягнення адекватних поставлених мети результатів: чим значніші відхилення від приписаних технологією параметрів, тим реальніша і серйозніша небезпека деформувати весь процес і одержати результат, що не відповідає очікуваному).

Рухові навички у гандболістів мають свої особливості. По-перше, вони різноманітні та вельми складні, бо виконувати їх приводиться на високій швидкості переміщення. Рухова активність гандболістів включає в себе ходьбу, біг, стрибки, ривки, ловлю і передачу м'яча, кидки м'яча у ворота, в більшості випадків при єдиноборстві суперників [4; 5]. По-друге, якщо в циклічних та ациклічних (гімнастика, важка атлетика та ін.) видах спорту усі дії доведені до автоматизму, то в гандболі автоматизуються лише окремі компоненти складних дій [5].

Велике значення в навчанні гандболу студентів відводиться попередньому контролю. Так, щоб будувати педагогічний процес, визначати дидактичну лінію, ставити й розв'язувати завдання освітньої діяльності, потрібно знати стан здоров'я, рівень фізичної підготовленості, оскільки характеристика об'єкта педагогічних впливів є вихідною умовою навчального процесу [2; 5]. Окрім цього, знання загальних закономірностей та особливостей формування рухової сфери студентів є особливо важливими при створенні технологій навчання, пошуку ефективних педагогічних засобів і методів навчання. Фахівці відмічають, що, тренуючи гандболістів необхідно враховувати вікові особливості природного розвитку організму. Незнання цих особливостей може призвести до низької ефективності процесу навчання [4; 5; 6]. Також, технологія навчання гандболу студентів повинна спиратися на такі принципи [1]:

- викликати стійку мотивацію до навчання; навчати діалогічно, тобто в співпраці з студентами;
- навчати діагностично (постійне спостереження за навчанням, корекція, стимулювання);
- варіативність структури навчання;
- навчати у відповідному темпі, використовувати оптимальні засоби й способи;
- навчати й допомагати студентам на рівні їх фактичних здібностей;
- здатність студентів до рефлексії та оцінювання свого прогресу; стимулювання ініціативи студентів.

Важливою стороною навчання гандболу є формування розуміння мети, корисності занять фізичними вправами, усвідомлення життєвої потреби в них, стимулювання мотивів у цій діяльності. Це не просто виконання завдань на організованих заняттях, а й самостійні заняття, які перейшли в особисту активність. Тому важливим компонентом педагогічної діяльності є стимуляція самовиховання [3; 5].

В основу вивчення технічних прийомів в гандболі необхідно покласти спеціально розроблені вправи які відповідають [5; 6].:

- етапу навчання і підпорядковуються основним принципам дидактики;
- враховують індивідуальні особливості студента;
- включають комплекс спеціальних вправ підготовчого та відповідного характеру;
- супроводжуються комплексом програм яка забезпечує наочність при засвоєнні навчального матеріалу та сприяє виправленню виникаючих помилок.

Важливим моментом у технології формуванні рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом, що підвищує її ефективність, є можливість здійснення прогнозування рівня навчальних досягнень. Так вивчення та аналіз окремих компонентів, що діють на студента в процесі навчання, дозволяє викладачеві отримати кінцевий результат за допомогою складання тестово-практичних нормативів зі сформованості рухового умінь та перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу [2; 5; 6]. Незважаючи на вищевикладене, головне на заняттях гандболом – це гра. Якщо всі прийоми техніки доводити до досконалості в кожній стадії вивчення поза грою, на це піде багато часу. Тому гандболісти застосовують прийоми в грі, коли ті ще мало засвоєні, і потім знову продовжують удосконалювати їх в спрощених і ускладнених умовах [5; 6]. Для ефективного формування рухових умінь і навичок студентів в процесі занять гандболом ця особливість має бути врахована в технології навчання.

ВИСНОВКИ

Структура технології формування рухових умінь на навичок студентів у процесі занять гандболом має складатися із таких етапів: загальні цілі та зміст навчання, навчальні цілі, навчання, оцінка, виправлення й корекція. Технологія формування рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом повинна мати такі ознаки: концептуальність, діагностичне визначення цілей і результативності, економічність, алгоритмізованість, проєктованість, цілісність, керованість, коригованість, візуалізація, декомпозиція педагогічного процесу на взаємопов'язані етапи; координованість і поетапність дій, спрямованих на досягнення запланованого результату однозначність виконання передбачених процедур та операцій. Технологія навчання гандболу повинна викликати стійку мотивацію до навчання; навчати діалогічно, тобто в співпраці з студентами; навчати діагностично (постійне спостереження за навчанням, корекція, стимулювання); забезпечувати варіативність структури навчання; навчати у відповідному темпі, використовувати оптимальні засоби й способи; навчати студентів на рівні їх фактичних здібностей; формувати здатність у студентів до рефлексії та оцінювання свого прогресу; стимулювати ініціативу студентів.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Подальші дослідження пов'язані із розробкою та обґрунтуванням методики формування рухових умінь і навичок студентів у процесі занять гандболом із врахуванням особистісно-орієнтованої спрямованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / Дичківська І. М. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Игнатъева В. Я. Гандбол : учебник / В. Я. Игнатъева, – М. : Физическая культура, 2008. – 384 с.
3. Матвеев Л. И. Теория и методика физической культуры : учебн. для ин-тов физ. культуры / Матвеев Л. И. – М. : Физкультура и спорт, 1991. 549 с.
4. Железняк Ю. Д. Спортивные игры: Техника, тактика обучения : учеб. для студ. высш. пед.учеб. заведения / Ю. Д. Железняк, Ю. М. Портнов, В. И. Савин, А. В. Лексаков. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 520 с.
5. Тимуш Т. Н. Основы методики обучения технике и тактике гандбола : учебно-методическое пособие / Тимуш Т. Н. – Тирасполь, 2008 – 82 с.
6. Ячнюк Ю. Гандбол, як засіб формування рухових навичок у студентів / Ю. Ячнюк // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – № 1 (21). – С. 131–133.
7. Dychkivska I. M. (2004), *Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohii* [Innovative pedagogical technologies], Akademydav, Kyiv, 352 p.
8. Ignatyeva V. Y. (2008), *Gandbol* [Handball], Fizicheskaya kultura, Moscow, 384 p.
9. Matveev L. I. (1991), *Teoriya i metodika fizicheskoy kultury* [Theory and methodology of physical culture], Fizkultura i sport, Moscow, 549 p.
10. Zheleznyak Y. D., Portnov Y. M., Savin V. I., Leksakov A. V. (2001), *Sportivnye igry: Tekhnika, taktika obucheniya* [Sports games: Technics, tactics of education], Akademiya, Moscow, 520 p.
11. Timush T. N. (2008), *Osnovy metodiki obucheniya tekhnike i taktike gandbola* [Main methodologies of teaching of technics and tactics of handball], Tiraspol, 82 p.
12. Yachniuk Y. (2013), "Handball as means of formation of motor skills among students", *Fizychnе vykhovannia, sport i kultura zdorovya u suchasnomu suspilstvi* [Physical education, sports and culture of health in modern society], Lesya Ukrainka Eastern European National University, vol. 1, no. 21, pp. 131–133.